

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 16.4.2012
COM(2012) 169 final

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

Beretning for 2011 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder

{ SWD(2012) 84 final}
{ SWD(2012) 85 final}

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Beretning for 2011 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder

1. INDLEDNING

To år efter Lissabontraktatens ikrafttrædelse er Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder¹ ("chartret") blevet en almindelig brugt reference ved udformningen af EU's politikker.

Denne dynamik er igangsat af Lissabontraktaten. Efter traktatens ikrafttrædelse vedtog Kommissionen en strategi for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder ("strategi for chartret")², og målet er, at EU skal være et godt eksempel, hvad angår inddragelse af grundlæggende rettigheder i lovgivningsprocessen. Kommissionen har endvidere forpligtet sig til at udarbejde årsberetninger for bedre at oplyse borgerne om anvendelsen af chartret og gøre status over de fremskridt, der er opnået med gennemførelsen. Både strategien for chartret og den første årsberetning om anvendelsen af chartret gav anledning til drøftelser i Europa-Parlamentet, Rådet, Regionsudvalget og i Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg.

Chartret er af stor interesse ikke blot for EU-institutionerne, men også for den brede offentlighed: ifølge en nylig *Eurobarometerundersøgelse*³ er to tredjedele af respondenterne i EU interesseret i at få mere at vide om deres rettigheder ifølge chartret (66 %), om hvor de kan henvende sig, hvis de mener, deres rettigheder er blevet krænket (65 %), hvornår chartret finder anvendelse, og hvornår det ikke gør (60 %).

Formålet med denne beretning er at opfylde ønsket om at blive bedre oplyst om chartret. Beretningen gør status over de fremskridt, der er opnået med at sikre en effektiv gennemførelse af chartret, og den nævner vigtige fremskridt i 2011. Ledsagedokumentet (I) indeholder detaljerede oplysninger om, hvordan alle EU-institutionerne og medlemsstaterne anvender chartret og illustrerer konkrete problemer, som borgerne støder på. Fremskridt med gennemførelsen af strategien for ligestilling mellem kvinder og mænd (2010-2015) fremlægges i et separat bilag (II).

2. FREMME EN EFFEKTIV GENNEMFØRELSE AF CHARTRET

På baggrund af oplysningerne i beretningen for 2010 har Kommissionen taget en række konkrete skridt for at fremme en effektiv gennemførelse af chartret.

¹ Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, EUT C 83 af 30.3.2010, s. 389-403.

² Kommissionens meddelelse: Strategi for Den Europæiske Unions effektive gennemførelse af chartret om grundlæggende rettigheder, KOM(2010) 573 endelig, se:

³ http://ec.europa.eu/justice/news/intro/doc/com_2010_573_en.pdf

Flash Eurobarometer 340: "The Charter of Fundamental Rights of the European Union".

2.1. Skabe en kultur, der fremmer grundlæggende rettigheder i EU

Strategien for chartret og beretningen for 2010 førte til en debat i alle EU-institutionerne om, hvordan chartret kan gøres effektivt for borgerne, og hvordan det kan sikres, at det inddrages i hele lovgivningsprocessen. Den dynamik, som Kommissionen har igangsat, har allerede ført til de første konkrete resultater.

Kommissionen har styrket konsekvensanalysen for så vidt angår de grundlæggende rettigheder, når den udarbejder lovgivningsforslag. Før vedtagelsen af nye lovgivningsforslag foretager Kommissionen konsekvensanalyser. Den nye *Guidance on Fundamental Rights in Impact Assessment*⁴ forklarer gennem konkrete eksempler, hvordan Kommissionens tjenestegrene bør tage højde for grundlæggende rettigheder. Kommissionen har nedsat en tværtjenestelig gruppe om gennemførelsen af chartret for at dele viden og erfaring i alle afdelinger.

Den tilgang, Kommissionen anvendte ved udarbejdelse af lovgivning om brug af *securityscannere*⁵ til afsløring af farlige genstande, der medbringes af passagerer i EU's lufthavne, er et konkret eksempel på den positive virkning af denne politik. I de forberedende faser, der førte til vedtagelsen af denne lovgivning, blev der taget højde for forskellige politiske alternativs konsekvenser for de grundlæggende rettigheder for at sikre, at lovgivningen var i overensstemmelse med chartret. Medlemsstater og lufthavne, der ønsker at anvende securityscannere, skal opfylde visse minimumsforskrifter, der fremgår af EU's nye regler, for at sikre de grundlæggende rettigheder. Og allervigtigst vil passagerer kunne fravælge proceduren med securityscannere og vælge at lade sig screene på andre måder. Passagerne skal oplyses om muligheden for fravalg, om den anvendte scannerteknologi og om betingelserne for dens anvendelse. Der er endvidere fastlagt detaljerede betingelser for at sikre retten til beskyttelse af personoplysninger og af privatlivets fred, f.eks. må securityscannere ikke lagre, opbevare, kopiere, printe eller hente billeder. Hvad angår sundhedsaspektet, er det kun tilladt at anvende scannere, som ikke benytter ioniserende stråling, til screening af personer.

Kommissionens evalueringsrapport⁶ om EU's regler for datalagring⁷ er endnu et eksempel på en styrket konsekvensanalyse for så vidt angår de grundlæggende rettigheder. Kommissionen understregede disse reglers konsekvenser for økonomiske aktører og forbrugere og for beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder og friheder, navnlig beskyttelse af personoplysninger. Rapporten konkluderede på den ene side, at datalagring er et værdifuldt

⁴ Operational Guidance on taking account of fundamental rights in Commission Impact Assessments, SEK(2011) 567 endelig, 6.5.2011, se:

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/operational-guidance_en.pdf

⁵ Kommissionens forordning 1141/2011 om supplerende af de fælles grundlæggende normer for civil luftfartssikkerhed, for så vidt angår anvendelsen af securityscannere i EU's lufthavne, EUT L 293 af 11.11.2011, s. 22-23. Kommissionens gennemførelsesforordning nr. 1147/2011 om gennemførelse af de fælles grundlæggende normer for civil luftfartssikkerhed, for så vidt angår anvendelsen af securityscannere i EU's lufthavne, EUT L 294 af 12.11.2011, s. 7-11.

⁶ Rapport fra Kommissionen: Evalueringsrapport om datalagringsdirektivet (direktiv 2006/24/EF), KOM(2011) 225 endelig, se:

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/archive/20110418_data_retention_evaluation_en.pdf

⁷ Datalagringsdirektivet (2006/24/EF) kræver, at medlemsstaterne forpligter udbydere af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester eller af offentlige kommunikationsnet til at lagre trafikdata og lokaliseringsdata i en periode på mindst seks måneder til to år med henblik på efterforskning, afsløring og retsforfølgning af alvorlige forbrydelser.

værktøj med henblik på retshåndhævelse. På den anden side identificerede rapporten områder, der kræver forbedringer på grund af den uensartede gennemførelse af datalagringsdirektivet i medlemsstaterne. Kommissionen skal bl.a. sikre mere harmonisering på specifikke områder, som f.eks. foranstaltninger, der sikrer overholdelse af grundlæggende rettigheder og friheder, herunder datalagringsperioder, formålsbegrænsning og de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse med adgang til lagrede data og beskyttelse af personoplysninger.

Som forklaret i strategien for chartret vil Kommissionen ikke bare sikre, at dens forslag er forenelige med chartret, men også, at chartret overholdes, når medlemsstaterne gennemfører EU-retten. Ifølge chartrets artikel 51 gælder bestemmelserne for medlemsstaterne udelukkende, når de gennemfører EU-retten. De finder ikke anvendelse i situationer, hvor EU-retten ikke er involveret.

Da Kommissionen under fuld anvendelse af dens retlige beføjelser til at håndhæve EU's regelsæt greb ind over for den ungarske medielov, accepterede den ungarske regering at ændre medieloven, så den blev bragt i overensstemmelse med EU's materielle ret. Der er givet udtryk for bekymring over andre bestemmelser i medieloven, som ikke er dækket af EU-retten. I sådanne situationer er de grundlæggende rettigheder fortsat sikret på nationalt plan i henhold til de nationale forfatningsmæssige rammer. Det skal i den henseende bemærkes, at den ungarske forfatningsdomstol i sin dom af 19. december fastslog, at visse bestemmelser i den ungarske medielov er i strid med forfatningen, da de begrænser den skrevne presses frihed⁸.

Kommissionen var i 2011 også særlig opmærksom på udviklingen i relation til den nye *ungarske forfatning og dens gennemførelse*, da den er problematisk i forhold til EU-retten. På Europa-Parlamentets plenarforsamling i juni understregede Kommissionen, at alle medlemsstaters forfatning skal afspejle og overholde de europæiske værdier frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten, menneskelig værdighed og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal, uden nogen form for forskelsbehandling, således som fastslået i traktatens artikel 2. I december gav Kommissionen udtryk for bekymring over visse lovforslags potentielle krænkelse af EU-retten⁹. De ungarske myndigheder vedtog den omhandlede lovgivning uden at tage højde for Kommissionens juridiske betænkeligheder. Som følge heraf besluttede Kommissionen i sin rolle som traktatens vogter at gribe ind over for en række nye bestemmelser i den ungarske lovgivning, nemlig databaseskyttelsesmyndighedens uafhængighed og den diskriminerende virkning af den obligatoriske pensionsalder for dommere, anklagere og notarar. Kommissionen sendte også en administrativ skrivelse med anmodning om yderligere oplysninger om visse aspekter af den nye lovgivning, der kan påvirke retsvæsenets uafhængighed¹⁰.

⁸ Næstformand Nellie Kroes har givet udtryk for bekymring både i breve til de ungarske myndigheder og på et bilateralt møde med den ansvarlige justitsminister. Den ungarske forfatningsdomstols dom af 19. december 2011, 1746/2010, se: www.mkab.hu/admin/data/file/1146_1746_10.pdf

⁹ Næstformand Viviane Reding sendte et brev til den ungarske justitsminister den 12. december 2011. Næstformand Nellie Kroes og næstformand Olli Rehn har også sendt breve om henholdsvis mediepluralisme og den ungarske centralbank uafhængighed.

¹⁰ Pressemeldelse af 17. januar 2012 (IP/12/24) Se: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/24&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

Europa-Parlamentet har spillet en vigtig rolle for at fremme de rettigheder og friheder, der er fastsat i chartret. Europa-Parlamentet har navnlig været opmærksom på situationen i Ungarn, hvad angår mediefrihed og pluralisme¹¹ og den nye ungarske forfatning og dens gennemførelse¹². Den 16. februar 2012 vedtog Parlamentet¹³ en beslutning, der opfordrer den ungarske regering til at efterkomme Europa-Kommissionens, Europarådets og Venedigkommissionens anbefalinger, indvendinger og krav og opfordrer Europa-Kommissionen til som traktaternes vogter nøje at overvåge mulige ændringer og gennemførelsen af de omhandlede love og deres overensstemmelse med de europæiske traktaters ånd og bogstav.

Som medlovgiver understregede Parlamentet nødvendigheden af at inddrage de grundlæggende rettigheder i nye forslag til EU-lovgivning. Europa-Parlamentet godkendte f.eks. Kommissionens forslag om ændring af *direktivet om flygtningestatus*, som vil styrke de rettigheder, der indrømmes flygtninge og personer med subsidiær beskyttelsesstatus i EU (artikel 18 og 19 i chartret), og sikre udvidede sociale rettigheder for vandrende arbejdstagere i det nyligt vedtagne direktiv om én enkelt ansøgningsprocedure¹⁴.

Rådet har gjort en stor indsats for at følge op på strategien for chartret, bl.a. i sin rolle som medlovgiver. Rådet anerkendte, at det havde en væsentlig rolle at spille for at sikre en effektiv gennemførelse af chartret og forpligtede sig til at sikre, at medlemsstater, der foreslår ændringer til Kommissionens lovgivningsmæssige initiativer, eller som selv fremsætter lovgivningsmæssige initiativer, analyserer disses følger for de grundlæggende rettigheder¹⁵. Rådet gentog, at det er den enkelte institutions ansvar at vurdere konsekvensen af dens forslag og ændringsforslag og forpligtede sig til i overensstemmelse med den interinstitutionelle aftale om bedre lovgivning¹⁶ at vurdere indholdsmæssige ændrings følger for de grundlæggende rettigheder. Dette tilsagn er en opmuntrende ændring i Rådets praksis, som hidtil ikke foreskrev en særlig procedure for at sikre overensstemmelse med chartret. I den henseende har Rådet fulgt Kommissionens eksempel og indført *Retningslinjer*¹⁷, der skal identificere og løse spørgsmål vedrørende grundlæggende rettigheder, der måtte opstå i

¹¹ Europa-Parlamentets beslutning af 10. marts 2011 om medieloven i Ungarn. Se: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0094+0+DOC+XML+V0//EN>

¹² Beslutning af 5. juli 2011 om den reviderede ungarske forfatning. Se: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0315+0+DOC+XML+V0//EN>

¹³ Beslutning af 16. februar 2012 om den seneste politiske udvikling i Ungarn, se: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fTEXT%2bTA%2bP7-TA-2012-0053%2b0%2bDOC%2bXML%2bV0%2f%2fEN&language=DA>

¹⁴ Direktiv 2011/98/EU om én enkelt ansøgningsprocedure for en kombineret tilladelse til tredjelandsstatsborgere til at opholde sig og arbejde på en medlemsstats område og om et sæt fælles rettigheder for arbejdstagere fra tredjelande, der har lovligt ophold i en medlemsstat, EUT L 343 af 23.12.2011, s. 1-9.

¹⁵ Rådets konklusioner om den rolle, Rådet for Den Europæiske Union skal spille med hensyn til at sikre en effektiv gennemførelse af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, den 25.2.2011. Se: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/119464.pdf

¹⁶ Interinstitutionel aftale om bedre lovgivning, EUT C 321 af 31.12.2003, s. 1-5.

¹⁷ Retningslinjer om de metodologiske stridt, der skal tages for at kontrollere foreneligheden med grundlæggende rettigheder i Rådets forberedende organer. Se: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st10/st10140.en11.pdf>

drøftelserne af forslag i Rådets forberedende organer. Endelig har Rådet fremlagt sine initiativer vedrørende anvendelsen af chartret¹⁸.

Chartrets indflydelse på retssystemet, både på nationalt plan og på EU-plan, er allerede tydelig. **Den Europæiske Unions Domstol** henviser i stigende grad til chartret i sine afgørelser. Antallet af afgørelser, hvor chartret nævnes i præmisserne, steg med over 50 % i forhold til 2010, fra 27 til 42. De nationale domstole har ligeledes, når de retter spørgsmål til Domstolen (præjudicielle afgørelser), i stigende grad henvist til chartret: i 2011 steg disse henvisninger således med 50 % i forhold til 2010, fra 18 til 27. De nationale domstole har henvist interessante spørgsmål til Domstolen, f.eks. vedrørende retten til effektive retsmidler og til en upartisk domstol i udvisningssager mod EU-borgere, der er baseret på følsomme sikkerhedsoplysninger, som de offentlige myndigheder ikke ønsker at afsløre i et offentligt retsmøde¹⁹. Et andet spørgsmål vedrører betydningen af forholdet mellem nationale grundlæggende rettigheder og EU's grundlæggende rettigheder i en sag om anvendelsen af den europæiske arrestordre²⁰.

Domstolen afsagde en række centrale afgørelser, som indeholder en henvisning til chartret. I *Test-Achats*-sagen underkendte Domstolen en undtagelse i EU's ligestillingslovgivning, der giver forsikringsgivere mulighed for at skelne mellem mænd og kvinder ved beregningen af forsikringspræmier og forsikringsydelse²¹. Undtagelsen blev fundet uforenelig med målet om samme prissætning for begge køn i denne lovgivning og dermed med chartret. Som følge af Domstolens afgørelse udarbejdede Kommissionen retningslinjer for anvendelsen af EU's lovgivning om ligestilling på forsikringsområdet²².

Ved udgangen af 2011 traf Domstolen en central afgørelse om gennemførelsen af *Dublinforordningen* om afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en asylansøgning i EU²³. Domstolen understregede, at medlemsstaterne er forpligtet til at overholde chartret, når de fastlægger ansvaret for behandling af en asylansøgning. Medlemsstaterne må ikke overføre en asylansøger til en anden medlemsstat, når de ikke kan være uvidende om, at systemmæssige mangler ved asylproceduren og modtagelsesforholdene giver alvorlig grund til at antage, at ansøgeren vil blive udsat for en reel risiko for at blive undergivet umenneskelig eller nedværdigende behandling. I bilag I til denne beretning nævnes en række vigtige afgørelser, som f.eks. domme, der - i en onlinesituation - afklarer forholdet mellem beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og andre grundlæggende rettigheder, som f.eks. retten til at drive virksomhed og beskyttelsen af personoplysninger²⁴, eller som henviser til den menneskelige værdighed i forbindelse med spørgsmål om patenterbarhed for menneskelige embryoner, der er skabt ved terapeutisk kloning²⁵, eller som

¹⁸ Rådets konklusioner om Rådets aktioner og initiativer til gennemførelse af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, 23.5.2011, se:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/122181.pdf

¹⁹ Sag C-300/11, *ZZ mod Secretary of State for the Home Department*, 17.6.2011.

²⁰ Sag C-399/11, *Stefano Melloni*, 1.10.2011.

²¹ Sag C-236/09, *Test-Achats*, 30.4.2011.

²² Retningslinjer for anvendelsen af Rådets direktiv 2004/113/EF på forsikringsområdet i lyset af Den Europæiske Unions Domstols dom i sag C-236/09 (*Test-Achats*), EUT C 11 af 13.1.2012, s. 1-11.

²³ Forenede sager C-411/10 og C-493/10, *N.S. mod Secretary of State for the Home Department og M.E. m.fl. mod Refugee Applications Commissioner*, 21.12.2011.

²⁴ Sag C-70/10, *Scarlet mod SABAM*, 24.11.2011.

²⁵ Sag C-34/10, *Brüstle mod Greenpeace*, 18.10.2011.

analyserer princippet om ikke-forskelsbehandling på grund af alder i lyset af retten til at forhandle og indgå kollektive overenskomster²⁶.

2.2. Fremme ligestilling mellem mænd og kvinder i EU

I forlængelse af Kommissionens strategi for ligestilling mellem kvinder og mænd (2010-2015)²⁷ vedtog **Rådet** en *europæisk ligestillingspagt*²⁸. Pagten er tæt knyttet til Europa 2020-strategien og bekræfter EU's mål om at fjerne kønsrelaterede skævheder inden for beskæftigelse, uddannelse og social beskyttelse, sikre ligeløn for lige arbejde, fremme kvinders ligelige deltagelse i beslutningstagningen og bekæmpe alle former for vold mod kvinder. Den understreger betydningen af at indarbejde kønsperspektivet i alle politikker, herunder EU's foranstaltninger udadtil. Den nævner ligeledes en *bedre sammenhæng mellem arbejde og familieliv* som en betingelse for ligelig deltagelse på arbejdsmarkedet: udbygning af børnepasningsmuligheder og fædres benyttelse af forældreorlov har positive virkninger for udbuddet af kvinder på arbejdsmarkedet, da kvinder stadig har hovedansvaret for pasning af børn²⁹.

I overensstemmelse med tilsagnene i strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder om at fremme ligestilling i beslutningstagningen og rette op på de kønsrelaterede skævheder i lederstillinger i private virksomheder opfordrede **Kommissionen** alle børsnoterede virksomheder i EU til at underskrive "*EU-hensigtserklæringen om kvinder i bestyrelsen*" og udvikle deres egne metoder til at få flere topstillinger besat med kvinder³⁰. Målet er at øge antallet af kvindelige bestyrelsesmedlemmer i de store europæiske børsnoterede virksomheder til 30 % i 2015 og 40 % i 2020.

Kommissionen har vedtaget de lovgivningsmæssige forslag for EU's næste *flerårige finansielle ramme (2014-2020)*³¹. Programmet for rettigheder og unionsborgerskab³² vil fremme og beskytte personers rettigheder, herunder principperne om ikke-forskelsbehandling og ligestilling mellem mænd og kvinder. Endvidere vil det nye EU-program for social udvikling og innovation³³, der skal støtte beskæftigelsen og socialpolitikken i hele EU, specifikt takle kønsrelaterede spørgsmål.

²⁶ Forenede sager C-297/10 og C-298/10, *Hennings og Land Berlin*.

²⁷ Meddelelse fra Kommissionen: Strategi for ligestilling mellem kvinder og mænd, 2010, KOM(2010) 491 endelig, se:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0491:FIN:EN:PDF>

²⁸ Rådets konklusioner om den europæiske ligestillingspagt for perioden 2011-2020, 7.3.2011, se:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/119628.pdf

²⁹ Rådets konklusioner om sammenhæng mellem arbejde og familieliv i lyset af de demografiske ændringer, 17.6.2011, se:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/122875.pdf

³⁰ Hensigtserklæringen om kvinder i bestyrelsen, se:

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/redirecting/pdf/p_en.pdf

³¹ Oplysninger om EU's finansielle ramme for 2014-2020 kan ses på:

http://ec.europa.eu/budget/biblio/documents/fin_fw1420/fin_fw1420_en.cfm

³² Forslag til forordning om programmet for rettigheder og unionsborgerskab for perioden 2014-2020, KOM(2011) 758 endelig, se:

http://ec.europa.eu/justice/newsroom/files/1_en_act_part1_v5_frc_en.pdf

³³ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om programmet om et EU-program for social udvikling og innovation, KOM(2011) 609 endelig, se:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0609:EN:NOT>

Inden for rammerne af Europa 2020-strategien har Kommissionen rettet *henstillinger til medlemsstaterne om lønforskellene mellem mænd og kvinder, om børnepasning og om negative skattemæssige incitamenter for sekundære forsørgere* for at styrke kvinders stilling på arbejdsmarkedet og opfylde målsætningerne om at øge beskæftigelsesfrekvensen for mænd og kvinder mellem 20-64 år til 75 % i 2020. De medlemsstater, hvor den skattemæssige behandling er mere fordelagtig for par med meget forskellige indtægter eller for par med én indkomst, er ikke effektiv ud fra et økonomisk synspunkt. Det styrker den husholdningsmodel, hvor en person arbejder på fuld tid (traditionelt manden), og den anden person på deltid (traditionelt kvinden), hvilket fører til en underudnyttelse af investeringer i menneskelig kapital, navnlig kvinder. At fjerne økonomiske negative incitamenter i skatte- og socialsikringsystemer og udvikle børnepasning og ældrepleje ville øge kvinders beskæftigelsesfrekvens i hele livscyklussen og sikre deres økonomiske uafhængighed.

2.3. Hjælpe borgerne med at gøre deres rettigheder gældende?

Kommissionen er overbevist om, at der skal gøres en yderligere indsats for at oplyse borgerne om, hvornår chartret finder anvendelse, og om hvor de kan henvende sig, når deres rettigheder krænkes. En nylig Eurobarometerundersøgelse³⁴ viste, at selv om det generelle kendskab til chartret er stigende (64 % i 2012 i forhold til 48 % i 2007), er kun få borgere bekendt med, hvad chartret faktisk er (11 %), og hvornår det anvendes (14 %). **Der var mest forvirring om, hvorvidt chartret finder anvendelse på alle foranstaltninger i medlemsstaterne, herunder anliggender der henhører under national kompetence.** Chartret finder ikke anvendelse i alle disse anliggender, men over halvdelen af respondenterne - 55 % - mente, det fandt anvendelse. Endvidere svarede næsten en fjerdedel (24 %) af respondenterne, at det var forkert, at chartret kun fandt anvendelse i medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, hvilket yderligere understreger denne forvirring.

Undersøgelsen viser også, at de nationale domstole er det første sted, respondenterne ville henvende sig, hvis deres rettigheder ifølge chartret krænkes (21 %), tæt fulgt af ombudsmanden/uafhængige organer (20 %), EU-institutioner (19 %) og det lokale politi (19 %). Det viser, at mange borgere er af den opfattelse, at EU-institutionerne **har samme klagefunktion som en national domstol eller en national menneskerettighedsinstans.**

Data indsamlet af Kommissionen kaster yderligere lys over den hyppige misforståelse blandt borgerne, hvad angår EU-institutionernes rolle inden for grundlæggende rettigheder. I 2011 omhandlede 55 % af borgernes breve til Kommissionen vedrørende grundlæggende rettigheder spørgsmål uden for EU's kompetenceområde. Chartret giver ikke EU en generel beføjelse til at gribe ind i alle tilfælde, hvor nationale myndigheder krænker grundlæggende rettigheder. Chartret gælder kun for medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten. Medlemsstaterne har omfattende nationale regler om grundlæggende rettigheder, hvis overholdelse sikres af nationale domstole³⁵.

Kommissionen minder om, at EU-institutioner og instanser (bl.a. ombudsmanden) og medlemsstaternes nationale, regionale og lokale myndigheder alle har ansvaret for at give borgerne en bedre oplysning om chartret og om klagemulighederne, når de mener, deres rettigheder er blevet krænket. Kommissionen har i samarbejde med medlemsstaterne

³⁴ Flash Eurobarometer 340: "Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder".

³⁵ I den henseende fandt USA's Bill of Rights oprindelig kun anvendelse på føderalt niveau.

offentliggjort nye sider om grundlæggende rettigheder på **den europæiske e-justice portal**³⁶. Portalen oplyser om, hvor borgerne kan klage, når de mener, deres grundlæggende rettigheder er blevet krænket. Portalen indeholder oplysninger om nationale domstole og om instanser, der behandler klager vedrørende grundlæggende rettigheder, f.eks. den nationale ombudsmand, nationale menneskerettighedsinstitutioner og ligestillingsorganer.

Kommissionen er fast besluttet på at hjælpe borgerne med at udøve deres rettigheder gennem et **tværfagligt samarbejde med alle involverede aktører på EU-niveau og på nationalt niveau**. Det er nødvendigt med en tættere dialog mellem de mange forskellige institutioner i medlemsstaterne, som sammen med retsvæsenet forsvare de grundlæggende rettigheder og behandler klager fra borgere, der mener, deres grundlæggende rettigheder er blevet krænket. Den 6. oktober 2011 afholdt Kommissionen for første gang et seminar organiseret sammen med Europa-Parlamentets Udvalg for Andragender med deltagelse af ligestillingsorganer, ombudsmandsinstitutioner, børns ombudsmandsinstitutioner, europæiske og nationale menneskerettighedsinstitutioner. Seminaret fokuserede på, hvordan disse instanser håndterer klager over grundlæggende rettigheder i praksis. Denne dialog på flere niveauer vil fortsætte med henblik på at dele erfaringer med gennemførelsen af chartret og myndighedernes fælles udfordringer med hensyn til deres kompetence, uafhængighed og effektivitet. Dialogen vil navnlig undersøge, hvordan hver enkelt instans kan tilskyndes til at udarbejde borgervenerlige **"tjeklister for antagelighed"**, der giver klagerne mulighed for at afgøre, om deres sag vil kunne behandles af den pågældende instans. Sådanne systemer har allerede vist sig at være meget nyttige i forbindelse med **den europæiske ombudsmand**, der har udarbejdet en interaktiv vejledning på sit website på alle 23 officielle EU-sprog for at hjælpe borgerne med hurtigt at finde den instans, de mest hensigtsmæssigt kan henvende sig til, når de vil klage over dårlig forvaltning. 80 % af de 22 000 henvendelser i 2011 kunne besvares via denne interaktive vejledning. Samarbejdet med EU's agentur for grundlæggende rettigheder om udarbejdelse af borgervenerlige "tjeklister for antagelighed" er vigtigt, da agenturet har planlagt at indføre brugervenerlige værktøjer, der kan vejlede borgerne, når de ønsker at indgive en klage over en krænkelse af deres grundlæggende rettigheder.

3. DEN VIGTIGSTE UDVIKLING I 2011

Kommissionen har fortsat en dynamisk politik for at sikre en effektiv gennemførelse af chartret på en lang række områder, der er dækket af EU-retten. Bilaget til denne beretning indeholder mange eksempler på anvendelsen af chartret, der involverer de rettigheder, der er omhandlet i chartrets seks overskrifter (Værdighed, Friheder, Ligestilling, Solidaritet, Borgerrettigheder og Retfærdighed i retssystemet), herunder vigtige skridt for at udarbejde forslaget om nye EU-regler for databeskyttelse, der vil blive fremlagt i 2012.

Ud over denne beretnings fokusområde er fremme af menneskerettigheder i tredjelande også en prioritet for EU. Det blev bekræftet af Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik i en fælles meddelelse "Menneskerettigheder og demokrati i centrum for EU's optræden udadtil", der blev vedtaget

³⁶

Den europæiske e-justice-portal, se:

<https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:X9Gh9OcLREYJ:https://e-justice.europa.eu/home.do%3Faction%3Dhome+e+justice&cd=2&hl=en&ct=clnk>

den 12. december 2011³⁷, og i to meddelelser om EU's udviklingspolitik³⁸. Beskyttelse af menneskerettigheder er også en af hovedprioriteterne for EU's udvidelsesproces og vil blive yderligere styrket under tiltrædelsesforhandlingerne.

EU-medlemsstaterne er bundet af chartret, når de gennemfører EU-retten. Der er imidlertid ikke tilstrækkelige oplysninger om den indsats, der gøres for at sikre en effektiv gennemførelse af chartret. Kommissionen vil i sine kommende årsberetninger om anvendelsen af chartret forsøge at dokumentere fremskridt i den henseende.

3.1. En ny dynamik i håndhævelsen af borgernes ret til fri bevægelighed

Personers mobilitet inden for EU har afgørende betydning for den økonomiske vækst i et Europa med faldende befolkningstal og en betydelig ubalance mellem udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet i forskellige dele af EU. Samtidig er fri bevægelighed mellem medlemsstaterne for studerende, turister, arbejdstagere og deres familier et vigtigt europæisk resultat og et konkret udtryk for gensidig respekt, åbenhed og tolerance som en grundlæggende værdi for Den Europæiske Union. Derfor har Kommissionen ført en **stram håndhævelsespolitik** for at sikre en fuldstændig og korrekt gennemførelse og anvendelse af EU's regler om fri bevægelighed i Den Europæiske Union³⁹. Som følge af denne politik har de fleste medlemsstater ændret deres lovgivning eller meldt ud, at de vil gøre det. Kommissionen har fortsat arbejdet med de øvrige lande for at takle udestående spørgsmål og har bl.a. iværksat traktatbrudssager, når det var nødvendigt.

Samtidig har Kommissionen stået fast på at sikre, at princippet om **ikke-forskelsbehandling** og andre sikkerhedsforanstaltninger i EU's regler om fri bevægelighed til gavn for alle EU-borgere overholdes fuldt ud af medlemsstaterne. I den henseende har Kommissionen givet udtryk for skepsis vedrørende de planer om arbejdskraftmigration, som den nederlandske regering har annonceret, og den fortsætter sin dialog med de relevante myndigheder i medlemsstaten for at sikre, at alle foranstaltninger, der måtte blive indført, fuldt ud overholder EU-retten.

I marts 2011 traf den franske forfatningsdomstol en afgørelse om udvisning af grupper, der camperede ulovligt⁴⁰. Spørgsmålet blev ikke taget op af Kommissionen i sommeren 2010⁴¹, da der ikke var tale om udvisning af EU-borgere fra en medlemsstat og således ikke en krænkelse af retten til fri bevægelighed. Forfatningsdomstolen fastslog, at visse retlige

³⁷ Fælles meddelelse fra Europa-Kommissionen og EU's højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik: Menneskerettigheder og demokrati i centrum for EU's optræden udadtil – en mere effektiv tilgang", 12.12.2011, KOM(2011) 886 endelig, se:

³⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0886:FIN:EN:PDF>

Meddelelse fra Kommissionen: Forbedring af virkningen af EU's udviklingspolitik: En dagsorden for forandring, KOM(2011) 637 endelig; Meddelelse fra Kommissionen: EU's fremtidige tilgang til budgetstøtte til tredjelande, KOM(2011) 638 endelig, se:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0637:FIN:EN:PDF>;

http://ec.europa.eu/europeaid/how/delivering-aid/budget-support/documents/future_eu_budget_support_en.pdf

³⁹ Direktiv 2004/38/EF om unionsborgernes og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, EUT L 158 af 30.4.2004, s. 77-123.

⁴⁰ Afgørelse fra den franske forfatningsdomstol nr. 2011-625 DC af 10. marts 2011, se:

<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank/download/2011625DCen2010625dc.pdf>

⁴¹ Se Kommissionens rapport 2010 om anvendelsen af chartret, s. 10, se:

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/annual_report_2010_en.pdf

bestemmelser var forfatningsstridige, idet de giver myndighederne mulighed for straks at foretage udvisninger uden at tage højde for de pågældende personers personlige eller familiemæssige situation. Afgørelsen bekræfter, at når EU-retten ikke finder anvendelse, sikrer den nationale ret via domstolene overholdelse af de grundlæggende rettigheder.

I maj 2011 indgik Kommissionen i en tæt dialog med den danske regering om planerne om at indføre styrket **grænsekontrol ved EU's indre grænser**. I oktober 2011 meddelte den danske regering, at den ikke ville gå videre med planerne, og at toldkontrollen ville blive gennemført i overensstemmelse med EU's regler om fri bevægelighed og Schengenreglerne.

Kommissionen kontaktede også de danske myndigheder vedrørende ændringerne af den danske udlændingelov, der trådte i kraft i juli 2011. Ændringerne tager sigte på at indføre strammere regler for **udvisning af udlændinge**, herunder EU-borgere, og det er stærkt tvivlsomt, om reglerne er forenelige med direktivet om fri bevægelighed. Kommissionen vil ikke tøve med at gøre brug af dens traktatfæstede beføjelser, hvis det danske svar anses for at være utilstrækkeligt.

3.2. Fremme børns rettigheder

Kommissionen vedtog en **EU-dagsorden for børns rettigheder** i februar 2011⁴². EU-dagsordenen skal sikre børns rettigheder i praksis, således som fastsat i chartret og FN's konvention om barnets rettigheder, gennem en række EU-initiativer i perioden 2011-2014. EU-dagsordenen identificerede 11 konkrete initiativer, som vil bidrage til en effektiv håndhævelse og beskyttelse af børns rettigheder. Inden for rammerne af denne overordnede tilgang til børns rettigheder har Kommissionen prioriteret sin indsats for at sikre, at retssystemet er bedre tilpasset til børn og mere børnevenligt. Kommissionen har også fastsat prioriteter for beskyttelse af børn, når de er sårbare, og for at beskytte børns rettigheder i forbindelse EU's foranstaltninger udadtil. Kommissionen har endvidere som led i denne række af initiativer oprettet et kontaktpunkt for børn kaldet "Børnehjørnet"⁴³, som indeholder børnevenlige tekster, lege og quizzer, der oplyser børn om deres rettigheder.

EU har vedtaget nye regler for **bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi**⁴⁴ for at gøre det nemmere at bekæmpe forbrydelser mod børn gennem handling på forskellige områder. Med de nye regler bliver en lang række former for seksuelt misbrug og udnyttelse af børn gjort strafbare, herunder nye former for forbrydelser, som er blevet gjort lettere på grund af internettet, såsom grooming af børn, optagelser med webcam eller fremvisning på nettet af materiale, der viser seksuelt misbrug af børn.

Kommissionen har fortsat støttet indførelse og drift af værktøjer, der skal hjælpe savnede eller bortførte børn, nemlig de **116 000 hotlines** for savnede børn og alarmsystemer for børn. Det er nødvendigt, at visse medlemsstater⁴⁵ gør en samordnet indsats for at få sat denne hotline i

⁴² Kommissionens meddelelse: EU-dagsorden for børns rettigheder, KOM(2011) 60 endelig, se <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0060:en:NOT>

⁴³ Se: http://europa.eu/kids-corner/index_en.htm

⁴⁴ Direktiv om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2004/68/RIA, se: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/pe00/pe00051.en11.pdf>

⁴⁵ Østrig, Bulgarien, Cypern, Den Tjekkiske Republik, Finland, Irland, Letland, Litauen, Luxembourg og Sverige har endnu ikke sat denne hotline i drift.

drift og få udbredt kendskabet til den i hele EU. Kommissionen vil fortsætte sin indsats for at gøre dette til en realitet.

Ruslands tiltrædelse af **Haagerkonventionen om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser**⁴⁶ og de skridt, Japan har truffet med henblik på tiltrædelse af konventionen, er vigtige skridt, der bidrager til at beskytte børn i EU i tilfælde af bortførelse. Kommissionen har fremsat forslag for at sikre en ensartet anvendelse af konventionen i EU og i de tredjelande, der har tiltrådt den i de seneste år⁴⁷.

3.3. Styrke ofres rettigheder og processuelle rettigheder

Kommissionen har foreslået et nyt sæt instrumenter for at sikre, at **ofre behandles med respekt og værdighed**, modtager beskyttelse og støtte til sikring af deres fysiske integritet og deres ejendom og har adgang til domstolene og til erstatning. De nye foreslåede regler⁴⁸ tager behørigt hensyn til ofre med særlige behov, f.eks. børn. Endvidere har Kommissionen arbejdet på at beskytte ofre for vold (f.eks. vold i hjemmet) mod yderligere skade fra gerningsmandens side, når de færdes i EU⁴⁹. De nye regler sikrer ligeledes, at forsvarets rettigheder overholdes. Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel foreskriver en række rettigheder for ofre i straffesager, herunder hvad angår bistand og støtte til ofre og beskyttelsesforanstaltninger for børn, der er ofre for menneskehandel⁵⁰.

Der er gjort store fremskridt med vedtagelsen af Kommissionens forslag om **styrkelse af mistænkes processuelle rettigheder**. Europa-Parlamentet og Rådet har vedtaget et nyt regelsæt, der skal sikre, at personer, der er mistænkt for en strafferetlig overtrædelse, oplyses om deres rettigheder på et sprog, de forstår. Alle, der arresteres, skal oplyses om deres rettigheder i et dokument kaldet "meddelelse om rettigheder". Kommissionen har også fremsat et forslag til nye regler, der bl.a. sikrer adgang til advokatbistand allerede fra den første fase med politiforhør og under hele straffesagen⁵¹. Kommissionen har iværksat en offentlig høring om frihedsberøvelse i EU for at undersøge muligheden for at indføre ensartede beskyttelsesprincipper i hele EU⁵².

3.4. Bekæmpe hadefuld tale, der opfordrer til fremmedhad og racisme

Europa-Parlamentet har givet udtryk for bekymring over forekomsten af fremmedhadsk og racistiske tale og kriminalitet i EU-medlemsstaterne ved en række lejligheder. Ifølge

⁴⁶ Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser, se: http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=24

⁴⁷ Albanien, Andorra, Armenien, Gabon, Marokko, Rusland, Seychellerne og Singapore.

⁴⁸ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse, KOM(2011) 275, se:

http://ec.europa.eu/justice/policies/criminal/victims/docs/com_2011_275_en.pdf

Meddelelse fra Kommissionen: Styrkelse af ofres rettigheder i EU, KOM(2011) 274 endelig, se http://ec.europa.eu/justice/policies/criminal/victims/docs/com_2011_274_en.pdf

⁴⁹ Forslag til forordning om gensidig anerkendelse af beskyttelsesforanstaltninger i civilretlige spørgsmål, KOM(2011) 276, http://ec.europa.eu/justice/policies/criminal/victims/docs/com_2011_276_en.pdf

⁵⁰ Direktiv 2011/36/EU om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofre herfor, og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA, EUT L 101 af 15.4.2011, s. 1-11.

⁵¹ Forslag til direktiv om ret til adgang til advokatbistand i straffesager og ret til kommunikation ved anholdelse, KOM(2011) 326, se:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0326:FIN:EN:PDF>

⁵² Grønbog: Styrkelse af den gensidige tillid inden for det europæiske retlige område – en grøn bog om anvendelse af EU-lovgivningen om frihedsberøvelse på det strafferetlige område, KOM(2011) 327, se: http://ec.europa.eu/justice/policies/criminal/procedural/docs/com_2011_327_en.pdf

årsberetningen for 2011 for EU's agentur for grundlæggende rettigheder oplevede *10 ud af de 12 medlemsstater, der offentliggør tilstrækkelige strafferetlige data om racistisk kriminalitet til at kunne analysere udviklingstendenser, en opadgående tendens i antallet af registrerede racistiske forbrydelser*⁵³ i perioden 2000-2009.

Som reaktion på Europa-Parlamentets bekymring **gentog Kommissionen sin klare fordømmelse af alle former og udtryk for fremmedhad og racisme**. Den mindede om, at de offentlige myndigheder utvetydigt fordømmer og aktivt bekæmper en sådan adfærd. Enhver udtalelse, der knytter kriminalitet sammen med en bestemt nationalitet, stigmatiserer denne nationalitet og tilskynder til fremmedhad og er derfor uforenelig med principperne for menneskelig værdighed, lighed og respekt for grundlæggende rettigheder, som er grundlaget for EU.

Kommissionen er besluttet på at sikre, at medlemsstaternes lovgivning er i overensstemmelse med **EU-retten, der forbyder racistisk og fremmedhadsk tale og kriminalitet**⁵⁴. Ved årets udgang havde 22 medlemsstater givet Kommissionen meddelelse om deres nationale lovgivning, der gør hadefuldt tale, som opfordrer til fremmedhad og racisme, strafbar. Kommissionen har ikke modtaget en sådan meddelelse om gennemførelsesforanstaltninger fra Belgien, Estland, Grækenland, Spanien og Polen. Kommissionen vil gennemgå de meddelelser, den modtager i 2012, for at sikre, at medlemsstaternes lovgivning er i overensstemmelse med EU-retten. Kommissionen vil bestræbe sig på at supplere lovgivningsindsatsen med en regelmæssig dialog mellem medlemsstaterne for at overvåge udbredelsen af organiseret racisme og hadefuldt tale, f.eks. gennem racistiske websites, for at styrke grundlaget for fælles analyser og rapportering om sådanne fænomener, navnlig når de har en tværnational dimension.

Diskrimination baseret på racisme eller etnisk oprindelse er forbudt ifølge EU-retten, og Kommissionen vil sikre, at medlemsstaterne overholder dette forbud. Retssager mod fire medlemsstater for manglende overholdelse af disse retskrav blev afsluttet, da landene bragte deres nationale lovgivning i overensstemmelse med EU-retten. Kommissionen vil fortsætte denne indsats i forhold til tre medlemsstater, mod hvilke der fortsat er en retssag i gang⁵⁵.

Kommissionen bekræftede på ny behovet for en positiv holdning til diversitet og ligebehandling i "Europæisk dagsorden for integration af tredjelandstatsborgere"⁵⁶. Der bør gøres en større indsats for at bekæmpe forskelsbehandling og give migranter mulighed for at blive fortrolige med de grundlæggende værdier i EU og i medlemsstaterne.

EU gjorde store fremskridt med at **fremme romaers sociale og økonomiske integration** med Kommissionens meddelelse om en "EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020"⁵⁷. Denne EU-ramme opfordrer medlemsstaterne til at udarbejde

⁵³ EU's agentur for grundlæggende rettigheder, "Grundlæggende rettigheder: Udfordringer og resultater i 2010, juni 2011, s. 127. Se: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/annual-report-2011_EN.pdf

⁵⁴ Rådets rammeafgørelse 2008/913/RIA om bekæmpelse af visse former for og tilkendegivelser af racisme og fremmedhad ved hjælp af straffelovgivningen, EUT L 328 af 6.12.2008, s. 55-58.

⁵⁵ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse, EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22-26.

⁵⁶ Meddelelse fra Kommissionen: Europæisk dagsorden for integration af tredjelandstatsborgere, KOM(2011) 455 endelig, se: http://ec.europa.eu/home-affairs/news/intro/docs/110720/1_EN_ACT_part1_v10.pdf

⁵⁷ Meddelelse fra Kommissionen: En EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020, KOM(2011) 173 endelig, se:

eller revidere deres nationale strategier for integration af romaer i lyset af de opstillede EU-mål og fremlægge dem for Kommissionen ved udgangen af december 2011. EU-rammen blev også godkendt af Det Europæiske Råd⁵⁸ og hilst velkommen af Europa-Parlamentet.

EU har givet finansiell støtte til civilsamfundstiltag og nationale politikker, der tager sigte på at bekæmpe diskrimination, fremme lighed og forbedre retsmidlerne med hensyn til racistisk tale og kriminalitet⁵⁹. Kommissionen støtter også arbejdet i EU's **agentur for grundlæggende rettigheder** ved at indsamle oplysninger om situationen for grundlæggende rettigheder, racisme og diskrimination i medlemsstaterne. Agenturet har offentliggjort flere undersøgelser og håndbøger, der bl.a. omhandler betydningen af Holocaust-mindestmærker for bevidstheden om menneskerettigheder, antisemitisme i EU, EU-retten om ikke-diskrimination, multidiskrimination og beskyttelse af mindretal i EU.

3.5. Bidrage til EU's konkurrenceevne

Chartret skal være en rettesnor, når der skal udarbejdes EU-initiativer til at fremme væksten. En række EU-foranstaltninger er blevet analyseret i lyset af retten til **adgang til effektive retsmidler** (artikel 47 i chartret). Denne ret er vigtig for alle borgere, men også for håndhævelsen af EU's erhvervsrelaterede lovgivning, der bidrager til vækst. Den sikrer, at virksomhederne effektivt kan gøre de rettigheder gældende, der er sikret i EU-lovgivningen, og den beskytter mod risikoen for ulovlige handlinger og vilkårlighed hos de myndigheder, der har tilsynsbeføjelser. Kommissionen har analyseret en række EU-foranstaltninger i lyset af retten til **adgang til effektive retsmidler**. Disse foranstaltninger omfatter den foreslåede lovgivning om markeder for finansielle instrumenter, markedsmisbrug, finansielle markeders gennemsigtighed, lovpligtig revision, erhvervskvalifikationer og alternative tvistbilæggelsesordninger for forbrugere.

I 2011 var retten til adgang til effektive retsmidler **den mest citerede ret i afgørelser fra Den Europæiske Unions Domstol** med henvisning til chartret, og den var nævnt i en tredjedel af alle disse afgørelser. Adgang til effektive retsmidler kræver et uafhængigt, upartisk og velfungerende retssystem.

Friheden til at oprette og drive egen virksomhed (artikel 16 i chartret) er navnlig relevant for EU's konkurrenceevne, og Kommissionen har taget behørigt højde for denne artikel ved udarbejdelsen af ny lovgivning om markedet for finansielle instrumenter, forsikringsmægling, kreditvurderingsbureauer og kontrolapparater inden for vejtransport (fartskrivere). Frihed til at oprette og drive egen virksomhed var også et af de vigtigste aspekter i forbindelse med udarbejdelsen af en fælles EU-købelov, der har til formål at fjerne hindringer som følge af forskelle mellem medlemsstaternes købelove⁶⁰. Domstolen fastslog betydningen af friheden til at oprette og drive egen virksomhed i de vigtige domme i *Scarlet-sagen*⁶¹ og *Sabam-*

⁵⁸ http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf

Det Europæiske Råds konklusioner af 24.6.2011

⁵⁹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/123075.pdf

I 2011 blev over tyve projekter vedrørende racisme og fremmedhad eller fremme af diversitet og tolerance støttet gennem programmet om grundlæggende rettigheder og unionsborgerskab med en økonomisk støtte på over 9,5 mio. EUR. Flere oplysninger kan findes på:

⁶⁰ http://ec.europa.eu/justice/grants/programmes/fundamental-citizenship/index_en.htm

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om en fælles EU-købelov, KOM(2011) 635 endelig, se:

⁶¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF>

Sag C-70/10, *Scarlet mod SABAM*, af 24.11.2011.

sagen⁶². Domstolen fastslog, at når en internettjeneste eller værtsudbyder forpligtes til at installere et filter for at forhindre en overtrædelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, krænker det udbyderens frihed til at drive sin virksomhed og kundernes ret til beskyttelse af deres personoplysninger og friheden til at modtage eller meddele oplysninger. Disse domme understreger betydningen af at tage højde for *alle* de grundlæggende rettigheder, der er involveret i en given foranstaltning, og sikre overensstemmelse med *alle* disse rettigheder.

Kommissionen har i flere initiativer været særlig opmærksom på ejendomsretten (artikel 17 i chartret), der foreskriver, at **intellektuel ejendomsret er beskyttet**. Kommissionen har fremlagt en meddelelse om "Et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder"⁶³, hvori den annoncerer en række initiativer, herunder en eventuel revision af EU's lovgivning om håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, navnlig i lyset af piratvirksomhed på internettet. Kommissionen meddelte, at en sådan revision vil kræve en konsekvensanalyse, ikke blot i forhold til ejendomsretten, men også retten til privatlivets fred, beskyttelse af personoplysninger, ytrings- og informationsfrihed og adgangen til effektive retsmidler. Som nævnt i strategien for chartret vil inddragelse af grundlæggende rettighedsaspekter allerede ved udarbejdelsen af forslag give anledning til bidrag i den henseende, der kan indgå i konsekvensanalysen af denne revision.

3.6. Nøgleetaper i EU's tiltrædelse af den europæiske menneskerettighedskonvention

Kommissionen har taget konkrete skridt for at opfylde kravet i Lissabontraktaten om EU's tiltrædelse af den europæiske menneskerettighedskonvention. Kommissionen har ført tekniske forhandlinger om tiltrædelsen med eksperter fra Europarådets medlemsstater som de nuværende parter i konventionen. Et udkast til tiltrædelsesaftale udarbejdet i juni 2011 er på nuværende tidspunkt til gennemgang i Rådet.

4. KONKLUSION

I 2011 tog EU yderligere konkrete skridt med henblik på en effektiv gennemførelse af chartret. Denne indsats har bidraget til, at borgerne bedre kan udnytte deres grundlæggende rettigheder, når medlemsstaterne gennemfører EU-retten.

I en tid med økonomisk krise er stabile retlige rammer baseret på retsstatsprincippet og overholdelse af de grundlæggende rettigheder den bedste garanti for at opnå borgernes tillid og sikre økonomiske aktørers og investorers optimisme. Kommissionen er overbevist om, at alle EU-institutioner, medlemsstater og aktører fortsat skal samarbejde for at omsætte chartret i praksis.

⁶² Sag C-360/10, *SABAM mod Netlog*, 16.2.2012.

⁶³ Meddelelse fra Kommissionen: Et indre marked for intellektuelle ejendomsrettigheder - Fremme af kreativitet og innovation med sigte på at skabe økonomisk vækst, arbejdspladser af høj kvalitet og førsteklasses produkter og tjenester i Europa, KOM(2011) 287 endelig, se: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/ipr_strategy/COM_2011_287_en.pdf